

Refik Halit Karay'ın “Şeftali Bahçeleri” Adlı Hikâyesinin Metindilbilim Yönünden İncelenmesi

A Textilical Examination of Refik Halit Karay's Story "Peachie Gardens"

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Refik Halit Karay'ın Şeftali Bahçeleri adlı hikâyesini metindilbilim yönünden çözümlenektir. Araştırmada Şeftali Bahçeleri adlı hikâye, metindilbilimin kuralları ve yaklaşımları rehberliğinde küçük ölçekli yapısı ele alınarak incelenmiştir. Küçük ölçekli yapı, metindeki yinelemeler, öngönderim, artgönderim, örtük anlatımlar, eksiltili yapılar ve cümleler arası bağıntılar şeklindedir.

Şeftali Bahçeleri adlı hikâyede metnin küçük ölçekli yapısına bakılıp bir durum tespiti yapılmıştır. Araştırmada kullanılan yöntem doküman analizi yöntemidir. Araştırmanın verileri, içerik analizi ile elde edilmiştir. İçerik analizi ile veriler derinlemesine incelenir, yorumlanır ve bu vesileyle metnin derin yapısındaki anlam katmanlarına ulaşılmaya çalışılır.

Şeftali Bahçeleri adlı hikâye, metindeki yinelemeler, artgönderimler, öngönderimler, örtük anlatımlar, eksiltili yapılar ve bağıntı öğeleri saptanarak metnin küçük yapısı incelenip yorumlanmıştır. Bu incelemeler ve yorumlar, hikayeden örnekler gösterilerek yapılmıştır. Şeftali Bahçeleri adlı hikâyede yinelemelerin, artgönderimin, öngönderimin, örtük anlatımın, eksiltili yapının ve bağıntı öğelerinin sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Küçük ölçekli yapı, metindilbilim, şeftali bahçeleri, Refik Halit Karay.

ABSTRACT

The purpose of this research is to analyze Refik Halit Karay's story Peach Gardens in terms of text linguistics. In the research, the story named Peach Gardens was examined by considering its small-scale structure under the guidance of the rules and approaches of textlinguistics. Small-scale structure is in the form of repetitions in the text, fore-reference, ana-reference, implicit expressions, elliptical structures and inter-sentence relations.

In the story named Peach Gardens, a situation determination was made by looking at the small-scale structure of the text. The method used in the research is the document analysis method. The data of the research was obtained by content analysis. With content analysis, the data are examined and interpreted in depth and thus, the layers of meaning in the deep structure of the text are tried to be reached.

In the story named Peach Gardens, the small structure of the text was examined and interpreted by detecting repetitions, anaphors, forerferences, implicit expressions, elliptical structures and correlation elements in the text. These reviews and comments were made by showing examples from the story. It has been determined that repetitions, anaphora, forerreference, implicit expression, elliptical structure and correlation elements are frequently used in the story titled Peach Gardens.

Keywords: Small-scale structure, textlinguistics, peach orchards, Refik Halit Karay.

GİRİŞ

Dil, yıllarca gerek karşılaştırmalı ve gerekse tarihsel olarak ele alınmıştır. 20. yüzyıl ile birlikte bu anlayış değişmiştir. Nitekim dil üzerine yeni bir inceleme yöntemi ortaya çıkmıştır. Saussure dili “kendisi içinde ve sadece kendisi için” ele almıştır. Dili kendi bağlamında ele alan, dilin görünmeyen boyutlarını inceleyen -ki bu derin yapı olarak ifade edilmiştir- bir anlayış ortaya çıkmıştır. Saussure dilin başlıca niteliklerine, anlaşılma-yanlarına, çeşitli sorunlarına sağlam delil ve çözüm getirmiştir. Dilbilim, Saussure ile yeni ufuk ve doğrultulara yayılmış ve günümüzdeki şeklini almıştır (Aksan, 1995). Bu bağlamda dilbilim, Saussure ile birlikte bir bilim haline dönüşmüştür. Bu sebepten dilbilimin kurucusu, Saussure olmuştur.

Aksan (2003), dilbiliminin tanımını, “*Dili inceleyen bilim, dilin bilimidir.*” şeklinde yapmaktadır. Yine “*Dil nasıl, insanın fizik, düşünce ve ruh yapısıyla ve çeşitli eylemleriyle ilişkili ise, dil bilim de bütün bu eylemleri kendisine*

Fesih Sarıgül¹ 
Selcen Çıfci² 

How to Cite This Article

Sarıgül, F. & Çıfci, S. (2023). “Refik Halit Karay'ın “Şeftali Bahçeleri” Adlı Hikâyesinin Metindilbilim Yönünden İncelenmesi” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:116; pp:8808-8820. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72458>

Arrival: 14 August 2023

Published: 25 October 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Doktora Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkiye. ORCID: 0000-0001-5576-4014

² Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkiye. ORCID: 0000-0001- 2345-6789

konu olarak alan öteki bilim dallarıyla sıkı sıkıya ilişkilidir.” şeklinde başka bir ifadeyle dilbiliminin tanımını yapmaktadır.

Metin ve Metindilbilim

Elektronik TDK sözlüğünde metin, “*Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü.*” şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2023). Bir başka deyişle mandala gibi değişik desenlerin bir araya gelmesi, bütünlük oluşturması, farklı renklerle boyanması ve bir anlam ifade etmesi gibi metin de, yazarın kelimeler ile cümleler, cümleler ile paragraflar, paragraflarla bir bütün oluşturdukları mantıksal tutarlılığın olduğu bir anlatım bütünüdür.

Metin içinde en anlamlı ve en değerli birim kelimedir. Kelimeler, bir araya gelerek cümleleri oluşturur. Bir araya gelip mantıksal bir bağ kuran cümleler ise paragrafları oluşturur. Anlamca birbirine kuvvet veren paragraflar ise bir metin oluşturmaktadır.

Metin, birçok şeyden önce dille ifade edilen ve dil ile ilgili anlamlı bir yapıya sahiptir ve aynı zamanda işlevseldir (Ece, 2014). Bir cümle topluluğunun metin olabilmesi için bir anlam bütünlüğünü ifade etmesi ve konular arasında mantıksal bir bağ olması gerekmektedir (Balcı, 2006).

Metin çok farklı düzeylerde, dil ile iletişimde bulunmak maksadıyla cümlelerle oluşan ve cümlelerden oluşturulan anlatma ve anlaşma aracıdır. Bir metin oluşumunda sesten paragrafa dil birimleri oluşturulur. Torusdağ ve Aydın (2017), metinlerin ister sözlü olsun ister yazılı olsun öncelikli işlevinin; bilgi aktarımını sağlamak olduğunu ifade etmektedir.

Günay (2013), metnin ikili bir yapıya sahip olduğunu söylemektedir. Yani metnin yazarı tarafından yazılıp bittiğini, okuyucu tarafından tekrar anlamlandırılıp üretildiğini belirtmektedir. Metin, okuyucu tarafından okunduğu sürece devam eder ve yeniden yeniye üretilir. Bu bağlamda metin bir ürün ve bu ürün okuyucu tarafından tekrar farklı anlamlara bürünerek süreç temelli devam etmektedir.

Dilbilimin 20. yüzyılda kendine çalışma ortamı bulmuş başka bir alanı ise metin dil bilimidir. Herhangi bir konunun ki metin değeri taşıyan bir yazının, dilsel bir bütünlük içerisinde ele alınmasına metin dilbilim denir (Balcı, 2006).

Bir metnin, metin olabilmesi ve metin değeri taşıması için dil yönünden bir bütünlük taşıması gerekmektedir. Aynı zamanda metnin bir bildirişim görevi üstlenmesi gerekmektedir. Nitekim metindilbilim, bu yönüyle geleneksel dil bilgisinden ayrılır. Metindilbilim ele aldığı bir metni nitelik bakımından incelemektedir (Aydın ve Torusdağ, 2013). Metindilbilim, bir metnin, metin olup olmadığını ve metinleri sınıflandırmak için ölçütler oluşturur. Bu bağlamda metindilbilim, metin için çok önemli olmaktadır.

Metin, doğru sözcüklerin cümle içerisinde doğru yerde kullanılması ve bu cümlelerin doğru bir şekilde bir araya gelmesi ve mantıksal anlam bütünlüğüne sahip olması şeklinde ifade edilmektedir (Akbayır, 2007). Farklı bir deyişle cümlelerden oluşan değil, cümlelerle gerçekleşen ve ifade edilen anlamlı bir yapı biçiminde anlatılmaktadır. Bu bağlamda metin içerisindeki cümleleri, metin ile birlikte ele alan, derinlemesine inceleyen ise metin dil bilimidir. Metindilbilim, bir metnin bağdaşıklık, üst yapı ve büyük yapılarını göz önünde bulundurarak mantıksal bir çerçevede incelemektedir. Bu inceleme, cümle üstü bir inceleme şeklinde olmaktadır.

Metni araştıran, bu araştırmasını somut bir şekilde ortaya koyan, metindilbilimdir. Metindilbilim, bir metnin örgütlenmiş yapılarını inceler ve bu yapıları cümle üstü bir yaklaşımla ortaya çıkarmaktadır. Metindilbilim, dili oluşturan üst yapıları bir bütün halinde yorumlamaktadır (Kılıç, 2017). Yine Kılıç (2017), metnin amacını, metinlerin yapısını dil bilimsel ve içerik yönünden kurgu biçimlerini ve anlatmak istediklerinin işlevlerini ortaya çıkarmak ve bunları örnek üzerinde göstermek olduğunu ifade etmektedir. Karadeniz (2015), metindilbilimin, metni kendi içerisinde yapıları ayırdığını ve bu ayırma işleminden sonra metnin çözümlemeye ve yorumlamaya elverişli hale geldiğini belirtmektedir.

Amerikalı Dil bilimci Z. S. Haris, dil çalışmalarının cümle ile sınırlamanın yetersiz olduğunu ve dilin metin ile birlikte ele alınmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir (Gürgün, 2016). Dilbilimciler, metni cümle ile sınırlı bırakmayıp cümle üstü bir yaklaşımla bütüncül bir şekilde ele almışlardır. Metni araştıran, metinden anlamlar çıkaran metindilbilimdir. Başka bir ifadeyle metindilbilim, metni geleneksel dil bilgisi ile incelemenin ötesinde hatta cümle ötesi bir inceleme ile metne yaklaşan bir alandır.

Şenöz (2005), metindilbilimin amacını, metnin yapısını ki bu yapıyı hem biçim hem de içerik olarak ortaya çıkarıp örnekler üzerinden ortaya koymak ve metin türleri ile arasındaki benzer ve farklı özelliklerini anlatmaya, göstermeye çalışması şeklinde tarif etmektedir.

Araştırmada Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" adlı hikâyesi, metindilbilimin küçük ölçekli yapısı rehberliğinde, metindeki yinelemeler, öngönderim, artgönderim, örtük anlatımlar, eksilteli yapılar ve cümleler arası bağıntılar ne şeklindedir? sorusu etrafında bölüm bölüm ortaya konulmaktadır. Bir başka ifade ile araştırmamanın amacı, Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" adlı hikâyesini, metindilbilimin küçük ölçekli yapısına göre ortaya koymaktır.

Refik Halit Karay

Refik Halit Karay, 14 Mart 1888 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Roman ve hikâye yazımının yanında gazeteci kimliği de bulunmaktadır. Servet-i Fünun ve Tercüman-ı Hakikat dergilerinde yazılar yazmıştır. Son Havadis adlı bir gazete çıkarmış ve bu gazete 15 sayı yayımlamıştır. Daha sonra Fecri Atı Topluluğu'na katılıp burada "Kirpi" adıyla mizahi yazılar kaleme almıştır. Bir dönem Robert Koleji'nde Türkçe Öğretmenliği yapmıştır.

Sürgün olarak gittiği Anadolu'da "Memleket Hikâyeleri" adlı kitabını bir hikâye kitabı yazmıştır. Nitekim hikâyeciliğin sınırlarını İstanbul'un dışına taşıyacak olan eser "Memleket Hikâyeleri" adlı kitabı olmuştur. Bu hikâye kitabı, Ömer Seyfettin tarafından çok takdir görüp "İstanbul Türkçesini en iyi kullanan yazar" olarak kabul görmüştür. Refik Halit Karay, 18 Temmuz 1965 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.

"Şeftali Bahçeleri" Adlı Hikâye Üzerine Yapılan Çalışmalar

Refik Halit Karay, "Şeftali Bahçeleri" hikâyesinde Agâh Efendi adlı idealist bir memurun bir kasabaya tayin olmasını ve bu kasabada yaşadıklarını konu almaktadır. Agâh Efendi, idealist ve çalışmayı seven bir memurdur. Kasaba halkı ise tembel ve çalışmaktan nefret eden bir zihin yapısına sahiptir. Bu ikilem üzerine hikâye ilerleyip en nihayet Agâh Efendi'nin kasabalının yaşantısına kapılıp gitmesi ile bitmektedir (Karay, 2011).

Başkal (2009), "Edebiyat Kuramları Açısından Bir Zengin Metin Olarak "Şeftali Bahçeleri" adlı çalışmada, Şeftali Bahçeleri hikâyesinin biyografik ve sosyal eleştirisi, okur algılama kuramına göre ortaya çıkan yorumları tespit etmiştir.

Şimşek (2012), "İnsan ve Mekân Bağlamında Refik Halit Karay'ın Şeftali Bahçeleri Hikâyesi" adlı çalışmada, Karay'ın Anadolu'nun köylerine ve kasabalarına bakışını, döneminin ve vuku bulduğu coğrafyanın insanını ve sosyal şartlarını ve hikâyede geçen kasaba hayatını betimlemeye, aydın, memur, halk ilişkisini ele alarak birtakım olumsuzlukları anlatmaya ve mekân unsurunun insan psikolojisi üzerindeki yansımalarını tespit etmeye çalışmaktadır.

Ay (2014), "Realizm Akımının Tesiriyle Kurgulanmış Bir Anlatı Örneği: "Şeftali Bahçeleri" adlı çalışmada, çevrenin insan, insan ruhu ve insan davranışları üzerindeki gerçekçi etkisini hikâye üzerinden tespit etmiştir.

Aydın ve Torusdağ (2016), "Anlatı Metinlerinde Sıralı Düzene Bağlı Dönüşümler ve Refik Halit Karay'ın Şeftali Bahçeleri Adlı Öyküsü" adlı çalışmada, Şeftali Bahçeleri hikâyesindeki mekân unsurunun insan psikolojisi üzerindeki yansımalarına bakarak metin tahlili yöntemine gitmektedir.

Kara (2020), "Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" ve "Sarı Bal" Hikâyelerinde Satir" adlı çalışmada, Karay'ın Memleket Hikâyelerinde yer alan "Şeftali Bahçeleri" ve "Sarı Bal" öyküler birer satir örneği olarak ele alınıp öykülerdeki satirik unsurlar karşılaştırmalı bir değerlendirmeye ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Gedikli (2021), "Şeftali Bahçeleri ile Kasabada Günebakan Hikâyelerinde Metinlerarası İlişkiler" adlı çalışmada, Necati Mert'in "Kasabada Günebakan" adlı hikâyesi ile metne kaynaklık ettiği düşünülen Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" isimli öyküsündeki metinlerarası ilişkileri inceleyerek iki hikâye arasındaki göndermeleri ve bağları çözümlemektedir.

Uysal ve Özdemir (2022), "Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" Hikâyesinin Cümle Unsurları Açısından Tahlili" adlı çalışmada, metin daha iyi anlaşılması açısından cümle unsurları ele alınarak tahlil edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Refik Halit Karay'ın "Memleket Hikâyeleri" adlı hikâye kitabındaki "Şeftali Bahçeleri" hikâyesi ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğinin titizlikle ve sistematik olarak analiz edildiği nitel araştırma yöntemlerindedir (Büyüktün, 2014). Doküman analizinde, belgeler detaylı incelenir, sınıflandırılır ve yorumlanır. Bu bağlamda doküman analizi, araştırmanın amacına en iyi

şekilde hizmet eden bir yöntem durumundadır. Doküman analizinde bir amaca dönük olarak hedeflenen kaynaklar bulunur, okunur, not alınır ve değerlendirme yapılarak bir sonucu varılır (Karasar, 2005).

Veri Toplama Aracı

Araştırmannın veri toplama aracı, Refik Halit Karay'ın *Memleket Hikâyeleri* adlı hikâye kitabında yer alan “Şeftali Bahçeleri” adlı öyküsüdür.

Verilerin Analizi

Refik Halit Karay'ın “Şeftali Bahçeleri” adlı hikâyesi, içerik analizine tabi tutularak araştırmanın verileri elde edilmiştir. İçerik analizi ile veriler derinlemesine incelenip yorumlanır ve bu vesileyle metnin derin yapısındaki anlam katmanlarına ulaşılmaya çalışılır (Büyüküstün, 2014). Toplanan bu veriler içerik analizi yardımıyla analiz edilerek küçük ölçekli yapıda yer alan kavramlar betimlenerek yorumlanmıştır. İçerik analiz ile yorumlanan veriler, detaylı ve derin bir şekilde yorumlanmıştır (Büyüküstün, 2014).

BULGULAR

Küçük Ölçekli Yapı

Küçük ölçekli yapı, aşağıdaki tabloda belirtildiği üzere şu şekildedir:

Tablo 1. Küçük ölçekli yapılar

1-	Eksiltili yapılar
2-	Yinelemeler
3-	Öngönderim
4-	Artgönderim
5-	Örtük anlatımlar
6-	Cümleler arası bağıntılar

Eksiltili Yapılar

Eksiltili yapılar, cümlede bir ya da birden çok ögenin silinmesi şeklinde ifade edilmektedir. Nitekim cümle içerisindeki öğelerin eksilmesi ya da silinmesi cümlenin bağlam içerisindeki anlamına zarar vermez. Bireyler, genellikle kısa ifadeler ile söylemeyi ve yazmayı tercih etmektedir. Eksiltili yapılar, anlam eksikliğine veya anlam kaybına yol açmamak şartıyla kullanılmaktadır (Günay, 2013). Eksiltili yapı, anlam tamamlaması yaptırarak cümleler arasında anlam bağlantısı görevini üstlenmektedir (Akçataş, 2001) Bu bağlamda düşünüldüğü zaman, Türkçenin bir anlam dili olduğu ve biçim ile çok ilgilenmediği anlaşılmaktadır. Az kelime ile meramını anlatma şeklinde de ifade edilmektedir. Bir başka deyişle çok kelime sarf edilmeden anlatılmak istenen şey, karşı tarafa ulaşım anlaşılıyorsa maksat hâsıl oluyor demektir.

Eksiltili yapılar, metin içerisinde anlam kaybına yol açmayacak şekilde istenilen öğelerin cümleden çıkarılmasıdır. Metin içerisindeki her cümlenin aynı zamanda anlam bağlamı içinde değerlendirilmesi gerekmektedir (Bölükbaşı, 2010). Eksiltili yapılar şu şekildedir:

Tablo 2. Eksiltili yapılar

1-	Özne ile ilgili eksiltili yapılar,
2-	Yüklem ile ilgili eksiltili yapılar,
3-	Nesne ile ilgili eksiltili yapılar,
4-	Tamlayan ile ilgili eksiltili yapılar,

Refik Halit Karay'ın “Şeftali Bahçeleri” adlı öyküsündeki eksiltili yapılar ise şu şekildedir:

Özne ile ilgili eksiltili yapılar:

“Şeftali Bahçeleri” adlı hikâyede özne eksikliği şeklinde kullanılan 65 adet özne vardır. Bu özne eksikliğine bakıldığı zaman en çok Agâh Efendi, Evkaf Memuru, Kadı Efendi, Mutasarrıf ve Muhasebeci üzerinden gerçekleştiği görülmektedir. Agâh Efendi, Evkaf Memuru, Kadı Efendi, Mutasarrıf ve Muhasebeci 'ye gönderim “O” ve “Onlar” adları şeklinde, hikâyenin genelinde mevcuttur. Yer yer Şeftali bahçesi ve şeftaliler de özne eksikliği olarak kullanılmıştır. *Şeftali Bahçeleri* hikâyesinde kullanılan özne eksikliği şeklindeki eksiltili yapılardan bazılarını örnekler şu şekildedir:

“(Onlar) Irmakta yıkandıktan sonra gelip gölgeli çimenlerde yatarlardı.”, “(Şeftaliler) Toplamakla bitir tükenir şey değildi.”, “(Şeftali bahçesi) Bu kuytu, loş, hoş kokulu yerler ne tatlı gelirdi.”, “(Onlar) Nedim gibi gazeller yazarlar; aruzdan, tasavvuftan konuşurlar; Mevlevilikten dem vururlardı.”, “(Onların) Ömürleri sazla, sözle tatlı geçirdi.”, “(Onlar) zevklerine bakarlardı.”, “(Agâh Efendi) Mülkiyeden çıktıktan sonra Avrupa'ya kaçmış, fakat nüfuzlulardan birinin aracılığıyla İstanbul'a dönmüştü.”, “(Agâh Efendi) Tam dört ay Zaptiye Nezaretinde sebepsiz

alıkonulduktan sonra buraya Yazı İşleri Müdürlüğüyle atılmıştı.”, “(Agâh Efendi) Anadolu içinden hanlarda kalıp köylerde yatarak memuriyetine gelirken yüreğini keder, gam kaplamış, memlekete ciddi hizmet etmek kararını almıştı.”, “(Agâh Efendi) Bu küçük şehirde kocaman işler göreceğini, herkese parmak ısırtacak eserler çıkaracağını sanıyordu.”, “(Mutasarrıf) Bal ile yapılmış baklavanın türlüünü sayıp düktü.”, “(Agâh Efendi) teklifini hemen sert bir yüzle reddetti.”, “(O) Hükümet konağında bir başına kalmıştı.”, “(O) İkinci güneşinin gözler alan çiy aydınlığı içinde bilmediği sokakları yabancı yabancı dolaşmaya mecbur oldu.”, “(Agâh Efendi) Çeşmelerden su taşıyan tek tük adamlarla birkaç yaşlı nineden başka kimseye rast gelmemişti.”, “(O) Erkenden yatmıştı.”, “(Onlar) durgun bir balık hayatı geçiriyorlar, dünya ile ilgilenmiyorlardı.”, “(Agâh Efendi) yüreği kinli, tekrar uyudu.”, “(Agâh Efendi) Önce işiyle uğraşıp boş vakti kalmayacağını sanmıştı, fakat yapacağı kıttı.”, “(Agâh Efendi) Mutasarrıfa ilk hevesle şehrin imarına, sapan ve tırpanlarının ıslahına, kağrı arabalarının değiştirilmesi gereğine dair ayrıntılı öneriler vermişti.”, “(O) İçip içip öyle coşmuştu ki, parmaklarına tahta kaşıklar takmış, daha yeni tanıdığı adamlar arasında takırdata takırdata saatlerce "Adanalıyı" "Konyalıyı" oynamıştı.”, “(O) Nereden de buraya gelmiş, herkesin başına dert kesilmişti?”, “(Onlar) şöyle bir kır gezintisi yapacaklardı.”, “(Agâh Efendi) Kasabada kimsesizlikten, işsizlikten de boğuluyordu.”, “(O) Eğile kalka meyva devşiren kızlara şimdi tuhaf, istekli bir gözle bakıyordu.”, “(Onlar) Ara sıra elleri bohçalı, yüzleri terli takım takım kadınlara rast geliyorlardı.”, “(Onların)Yüreğe fazla bir sıcak gibi, çarpıntılar getiren sarıcı, istekli bakışları da vardı.”, “(Onlar) Sürekli içiyorlar, üzerlerine yoğurt dökülmüş sıcak patlıcan kızartmalarından, taratorlu semizotu salatalarından kaşık kaşık yiyorlardı.”, “(Onlar) Dönüşte değirmende öğle yemeği yiyecekler, akşam rakısını Mutasarrıfın yeni yaptırdığı havuz başında içeceklerdi.”

Yüklem ile ilgili eksiltili yapılar:

“*Şeftali Bahçeleri*” adlı hikâyede yüklem ile ilgili eksiltili yapılardan 1 adet cümle bulunmuştur. Yüklem ile ilgili kullanılan eksiltili yapı cümlesi şu şekildedir:

“Şimdiki müdür ne gazelden anlıyordu, ne de rakıdan...(anlıyordu)”

Nesne ile ilgili eksiltili yapılar:

“*Şeftali Bahçeleri*” adlı hikâyede nesne ile ilgili eksiltili yapı cümlesi 5 adet bulunmuştur. Bu cümleler şu şekildedir:

“Yüksekten dökülen su, buraları oymuş, (buraları) derinleştirmiş, sanki yıkanması kolay olsun diye özenip (buraları) hazırlamıştı.”, “Bir süre yalnız (onları) seyretti.”, “Uzun saçlarını elli altmış örgün yapıp sırtından aşağı, eşi bulunmaz bir atkı gibi (uzun saçlarını) koyuvermişti.”, “Herkes ucuza, kolayca eğlenebildiğinden başkasının keyfini çok görmüyor, (keyfini) çekemezlik etmiyordu.” “...Kadı Efendi ile satranç oynamak, fiskiyeli kahvede muhasebeci beyle tavla atmak gibi eğlenceler onu çoğunlukla dışarda alıkoyuyor, (onun) daireye gitmesine engel oluyordu.”

Tamlayan ile ilgili eksiltili yapılar:

“*Şeftali Bahçeleri*” adlı hikâyede tamlayan ile ilgili eksiltili yapı cümlelerinden 13 adet cümle tespit edilmiştir. Bu cümlelerden bazıları şu şekildedir:

“Aslında (onların) çoğu, devrin hoş görmediği, başından savdığı kimselerdi.” “Şehrin açığında, ta ova ile bahçeler arasında güneşe karışmış, gittikçe büyüyen, genişleyen bir toz bulutu (onların) geçtikleri yolu gösteriyordu.” “Zevk, safa bu adamları bir deniz gibi, (onların) gırtlaklarına kadar sarmıştı, içinde rahat, durgun bir balık hayatı geçiriyorlar, dünya ile ilgilenmiyorlardı.” “Esneye esneye (kendi) odasında gevşiyor, uyuşuyordu.” “Mutasarrıfa ilk hevesle şehrin imarına, sapan ve (şehrin) tırpanlarının ıslahına, kağrı arabalarının değiştirilmesi gereğine dair ayrıntılı öneriler vermişti.” “Bir gün muhasebeci dayattı, (onun) hatırını kırarsa gücenecekti pek geç kalmazlar, onu rahatsız etmezlerdi; şöyle bir kır gezintisi yapacaklardı.”, “Şeftalilerin kokusu (onun) sinirlerini gevşetmişti.” “Erkenden (onun) arkadaşları haber gönderdiler, ırmağa, yıkanmaya gideceklerdi.”, “Şimdi dönerlerken, açılıp rahatlamış olan (onun) derisinden bu güzel kokulu hava kolayca giriyor, sanki (onun) kanına bile hoş kokular katıyor, (onun) ciğerlerini şeftalili, serin, eşi bulunmaz bir hava dolduruyordu.” “(Onların) ayaklarında da gül resimli çoraplar, sarı meşinden kundurular vardı.” “Agâh Bey yavaş yavaş (kendi) alışkanlıklarını değiştirmişti.” “Şimdi gecen günlerdeki hizmet, imar, yeni düzenlemeler gibi fikirlerini hatırladıkça (kendi) nargilesini gürlerek gülümsüyor...”

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, “*Şeftali Bahçeleri*” adlı hikâyede, eksiltili yapılara sık bir şekilde yer verilmiştir. Bu eksiltili yapılar, hikâyede herhangi bir anlam daralmasına yer vermemekte, hatta cümleler arasındaki anlam tutarlılığını da kuvvetlendirmektedir.

Yinelemeler

Bir metinde yinelemeler, kelime bazında, kelime gruplarında veya cümle tekrarlarında görülmektedir. Metin içerisinde yapılan bu yenilemeler, metnin anlaşılmasını ve verilmek istenen mesajın okuyucuya daha net bir şekilde iletilmesini kolaylaştırmaktadır (Günay, 2003; Bölükbaşı, 2010). Bir metindeki kelimelerin farklı şekillerde tekrar edilmesi ve metnin bu yenilemeler etrafında oluşturulmasıdır (Gürgün, 2016).

“*Şeftali Bahçeleri*” adlı hikâye, kelime (aynı kelimenin, zıt ve yakın anlamlı kelimeler), kelime grupları ve cümle bazında tekrar edilen yinelemeler tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Kelime bazında yapılan yenilemeler:

Şeftali kelimesi, hikâyede tam olarak 8 kez yinelemektedir. *Şeftali* kelimesinin bu kadar sık bir şekilde tekrar edilmesinin bir nedeni; hikâyede insanları güzelliğiyle tesiri altında bırakan bir *şeftali* bahçesinin mevcut olmasından kaynaklanmaktadır. *Güneş ve yaz* kelimeleri hikâyede 4 kez yinelemektedir. Nitekim mevsimin yaz olması ve yazın, kavurucu bir güneş olmasından kaynaklanmaktadır. *Meyve* kelimesi hikâyede 3 kez yinelemektedir. *Keyif* kelimesi hikâyede 7 kez yinelemektedir. *Keyif* kelimesinin bu tekrarları ise hikâyede keyfine düşkün ve tembel bir kesimden bahsedildiğinden kaynaklanmaktadır. *Mutasarrıf* kelimesi 7 kez tekrar edilmektedir. *Kasaba* kelimesi 13 kez tekrar edilmektedir. Bunun nedeni ise olayın bir kasabada geçmesinden kaynaklanmaktadır. *Memur* kelimesi 10 kez yinelemektedir. Bu yinelemenin bir nedeni, hikâyenin memur tabakası arasında geçmesinden dolayıdır. *Rakı* kelimesi tam olarak 9 kez tekrar edilmektedir. Olayların, keyfine düşkün bir kesim arasında geçmesi ve *şeftali* rakılarının o kasabada meşhur olmasından kaynaklanmaktadır.

Kelime grubu bazında yapılan yinelemeler:

Hikâyede “*Şeftali Bahçeleri*” kelime grubu tam olarak 9 kez yinelemektedir. Hikâyenin çoğunlukla bir *şeftali* bahçesinde geçmesi ve burada yaşayan insanların bu bahçeden çok etkilenmesi bu kelime grubunun çok tekrar edilmesini sağlamıştır. Agâh Bey kelime grubu, metinde 11 kez yinelemektedir. Bu kelime grubunun bu kadar çok yinelemesinin iki nedeni; hikâyenin başkahramanının Agâh Bey olması ve olayların onun etrafında şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. “*Yazı işleri müdürü*” kelime grubu hikâyede 4 kez tekrar edilmektedir. “*Muhasebeci Bey*” kelime grubu 5 kez tekrar edilmektedir.

Cümle bazında yapılan yinelemeler:

“*Merkeplerine binip şeftali bahçelerinin yolunu tutuyorlar, tutarlardı...*” şeklinde hikâye içerisinde 4 kez tekrar eden bir cümle yinelemesi tespit edilmektedir. Kasabada bulunan memurların, çalışmayı sevmemeleri ve *şeftali* bahçelerindeki caziplik, hikâyede bu cümlenin tekrar edilmesine neden olmaktadır.

Artgönderim

Bir metinde bir kelimenin ilk önce söylenip arkasından başka kelimeler veya ekler ile bu kelimeye gönderimde bulunmasına art gönderim denir (Bölükbaşı, 2010). Bir başka deyişle metin içerisinde bir kelime, önce söylenir, metnin ilerleyen kısımlarında bu kelimeye başka kelime veya ekler ile atıfta bulunması halidir. “*Şeftali Bahçeleri*” adlı hikâyedeki art gönderimler şu şekildedir:

Agâh Bey’e art gönderimde bulunan 62 adet boş adlı tespit edilmiştir. Bunlardan bazı örnek cümleler şu şekildedir:

Mülkiyeden çıktıktan sonra Avrupa’ya kaçmış, fakat nüfuzlulardan birinin aracılığıyla İstanbul’a dönmüştü.” “Tam dört ay Zaptiye Nezareti tutukevinde sebepsiz alıkonulduktan sonra buraya Yazı İşleri Müdürlüğüyle atılmıştı.” “Anadolu içinden hanlarda kalıp köylerde yatarak memuriyetine gelirken yüreğini keder, gam kaplamış, memlekete ciddi hizmet etmek kararını almıştı.” “Bu küçük şehirde kocam an işler göreceğini, herkese parmak ısırtacak eserler çıkaracağını sanıyordu.” “Memleketi kaplayan tem belliği, durgunluğu kafası almıyordu.” “Fakat ilk günü ümitsizliğe düştü.” “Entari ile püfür püfür, rahat rahat gezmeye vücudu alışmıştı; eve gelir gelmez soyunuyor, bahçe üstündeki odaya nargilesini kurup köşeye geçiyordu.”

Kitabın giriş kısmında Agâh Efendi’den bahsettikten sonra yukarıdaki örnek cümlelerden de anlaşıldığı gibi artgönderimlerin hepsi Agâh Efendi’ye yapılmıştır.

Mutasarrıfa art gönderimde bulunan 5 adet boş adlı tespit edilmiştir. Bunlar: söz etti, övdü, döktü, okudu, saydı.

Muhasebeciye artgönderimde bulunan boş adılar: müjdelemişti, gidelim, eğleniriz, hazırlattık, dayattı, gücenecekti, uzattı, bulacaksınız...

Öngönderim

Hikâyenin başında kendisinden bahsedilmeyen fakat daha sonra kendisinden bahsedilecek ya da hikâyeye dâhil olacak ögelere öngönderim denir (Güner, 2008).

“*Şeftali Bahçeleri*” hikâyesinde öngönderim, olayların geçtiği kasabaya yapılmıştır. Burada kasaba için “Anadolu’nun Saadâbadi” denilmekte ve giriş kısmında uzun bir teşbih yapıldıktan sonra buranın Anadolu’nun bir kasabası olduğu ifadesine yer vermektedir. Bu ifadelerden bazı cümleler şu şekildedir: “Haziran içinde bile taşkın dere ayaklarının çamurlu, ıslak tuttuğu bu gölgeli yerlerde otlar bütün bir yaz mevsimi yeniden yeniye sürer, kızgın güneş, ağaçların tepelerinde meyveleri pişirirken, rutubetli toprakta birbiri arkasına yoncalar fişkirir, çayırlar kabarırdı. Suların serinliği, taze ot kokusu, gölgelik ve bereket içinde bahar, bu bahçelerde tâ kışa kadar uzanıp giderdi.” “Her tarafa taşkın bir şeftali kokusunun dolup sindiği durgun sıcak günlerde işsizler takım takım kasabadan inerler, ırmakta yıkandıktan sonra gelip gölgeli çimenlerde yatarlardı. Yüksek dallardaki fazla olgun, ballı şeftaliler saplarından kurtularak dolgun, yumuşak bir sesle yerlere, çimenler içine, yatanların üzerine durmamacasına yavaş yavaş dökülürdü. Toplam akla biter tükenir şey değildi; ürünün yarısı ağaçlarda kalır, böyle, pişip oldukça teker teker, ağır ağır toprağa düşer, karışır, kaybolurdu.”

Hikâyede ileride Agâh Efendi olarak bahsedilecek kişi için başta öngönderim olarak Yeni Yazı İşleri Müdürü ifadesi geçmektedir. Bu ifadeler şu şekildedir: “Sıcak, ağır bir yaz günü idi... Yeni gelen Yazı İşleri Müdürü ikinci vakti, kalemlerin boşalıp dairelerde kim senin kalmadığına pek şaşıtı, hükümet konağının iç avlusuna dizili kadife palanlı, dinç, gürbüz merkeplerden birine atlayan, şeftali bahçelerinin yolunu tutuyordu. Kâtiplere kadar herkes, böyle birbirlerine selâmlar dağıtarak, şakalar yaparak, kabarık, taşkın heybelerinin ortasına gömülü, keyifli keyifli, koşu koşu uzaklaşıp gidiyorlardı. Şehrin açığında, tâ ova ile bahçeler arasında güneşe karışmış, gittikçe büyüyen, genişleyen bir toz bulutu geçtikleri yolu gösteriyordu.” Bu ifadelerden sonraki paragrafta Agâh Efendi’nin ismi geçmekte ve yazar, hikâyenin kalan kısmında bu ismi kullanmaktadır.

Yazar, hikâyede öngönderimi önce yerin özelliklerini vermiş, daha sonra buranın Anadolu’nun bir kasabası olduğunu ve hikâyenin kalan kısmında kasaba ve kasabada bulunan şeftali bahçeleri kelimelerine yer vermektedir. Bu şekilde yazar, bir öngönderimsel ilişki kurmuştur. Bu ilişkiyi Yaz İşleri Müdürü için de yapmıştır.

Örtük Anlatımlar

Örtük anlatım, hikâyede söylenenden söylenmek istenilen ifadenin çıkarılmasıdır (Bölükbaşı, 2010: s. 103). Burada yazar, kullandığı cümlenin altında başka anlamları okuyucuya sezdirme yoluna başvurmuştur.

“*Şeftali Bahçeleri*” hikâyesindeki örtük anlatım ile ilgili bazı örnek cümleler şu şekildedir:

“Anadolu içinden hanlarda kalıp köylerde yatarak memuriyetine gelirken yüreğini keder, gam kaplamış, memlekete ciddi hizmet etmek kararını almıştı.” Bu cümleden Agâh Efendi’nin evvelki hayatında (memuriyet öncesi) kendisini, memleketine ciddi hizmet etmeyen biri olarak gördüğü anlamı ortaya çıkabilmektedir.

“Memleketi kaplayan tembelliği, durgunluğu kafası almıyordu.” Bu cümleden Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu vaziyeti göz önüne getirmekte ve memurların işlerini yapmadığı ve aksattığı anlamı çıkabilmektedir.

“Hayır, hiçbir iş yapmak, bir hizmet görmek olanağı yoktu. Ödenek azlığı, arkadaşların tembelliği her atılıma engeldi. Yüreğinde köpüren gayret, hizmet isteği yavaş yavaş sönüyor, yatışıyordu. Bu dayanılmaz bir ömürdü...” cümlelerinden “Üzüm üzüme baka baka kararır.” “Körle yatan şaşı kalkar.” “Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan...” gibi atasözlerini akla getirmektedir. Nitekim Agâh Efendi yavaş yavaş kasabanın memurlarından etkilenmeye ve onların yaşantısına özenmeye başlamıştır.

“Tahammül mülkünü yıktın Hülâgû Han mısın kâfir?” şiirini okuyarak şair Nedim’e ait olan bu şiir ile Nedim’i hatırlatmıştır. Burada Nedim’in ismi örtülü kalmıştır.

“Ertesi günü cuma idi. Erkenden arkadaşları haber gönderdiler, ırmağa, yıkanmaya gideceklerdi.” Bu cümleden Cuma gününün resmi tatil olduğu ve o gün memurların çalışmadığı anlamı çıkmaktadır.

“Kış, aslında Akdeniz sırtındaki bu memlekette sonbahar gibi hafif geçerdi.” Bu cümleden kasabanın Akdeniz Bölgesi’nde bir yerde yer aldığı ve kasabada Akdeniz İkliminin egemen olduğu izlenimi ortaya çıkmaktadır.

Hikâyenin geneline bakıldığı zaman, Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu zor durum, memurların işlerini ciddi yapmadığı, denetim mekanizmasının çöktüğü, halkla resmi kurumlar arasındaki mesafenin uçurum haline geldiği, memurların hayatlarında sadece keyif ve eğlence için yaşadığı, devlet işlerinin aksadığı gibi birçok örtük anlam ortaya çıkabilmektedir.

Hikâyede yazar, anlatmak istediklerini kısa ve örtük cümleler ile ifade ederek okuyucunun çıkarımlarda bulunmasını istemiştir.

Cümleler Arası Bağıntılar

Bir metnin, kurallı, anlamlı ve tutarlı olabilmesi için cümlelerin birbiri ile bağlantılı olması gerekmektedir. Cümleler, birbirine bağıntı öğeleri ile bağlanır. Bu bağıntı öğeleri şunlardır:

Tablo 3. Bağıntı öğeleri

Neden- Sonuç	Çünkü, bu nedenle, bunun için, bu yüzden, o zaman, böylece,
Amaç	İçin, amacıyla,
Pekiştirme	Hatta, üstelik, ayrıca, bundan başka,
Karşılaştırma	ya... ya, hem... hem, ne... ne, gerek... gerek...
Birliktelik	Ve, ile,
Karşıtlık	Ama, oysa, fakat, ancak, yalnız, buna karşın, bile, tam tersine, ne var ki, ne yazık ki,

“Şeftali Bahçeleri” adlı hikâyede bağıntı öğeleri ile ilgili bulgular şu şekildedir:

Neden- sonuç ile ilgili, 11, 12,18, 19, 20, 22, 37, 40, 41, 49, 56, 67, 74, 82, 90, 123 ve 158, 162, 165. cümleler örnek teşkil etmektedir. Bu cümlelerden bazıları şu şekildedir: “Ödenek azlığı, arkadaşların tembelliği her atılıma engeldi.”, “Zaten hükümetteki arkadaşları da ondan bezmişler, yola gelmeyen, zevkten anlamayan bu adamdan yüz çevirmişlerdi.” Yazar, hikâyede en çok neden-sonuç ile ilgili bağıntı öğelerini kullanmıştır.

Amaç ile ilgili hikâyedeki toplam 173 cümleden 28. cümle, 56. cümle, 62. cümle, 85. cümle, 98. cümle, 107. cümle örnektir. Başka bir deyişle toplam 173 cümlede 6 tanesi amaç bağıntısı ile ilgilidir.

Pekiştirme bağıntı ögesi örnek cümleler, 12, 18, 74, 135, 166, 170. cümlelerdir. Bu cümlelerden bazıları; “Hatta kadı efendi; “Aziz, sen devrin Fuzulî'sisin!” diyerek onu gözlerinden öpmüştü.”, “Hatta Kadı Efendi ile satranç oynamak, fiskiyeli kahvede muhasebeci beyle tavla atmak gibi eğlenceler onu çoğunlukla dışarda alıkoyuyor, daireye gitmesine engel oluyordu.” şeklindedir.

Karşılaştırma bağıntı ögesi ile ilgili sadece 75. cümle örnek oluşturmaktadır. Bu cümle ise; “Şimdiki müdür ne gazelden anlıyordu, ne de rakıdan...” şeklindedir. Bu cümlede eski müdür ile yeni müdürün mukayesesi yapılmaktadır.

Birliktelik bağıntı ögesi ile ilgili sadece 88. cümle yer almaktadır. Burada oluşturulan iki cümle “ve” bağıntı ögesi ile birbirine bağlanmıştır.

“Şeftali Bahçeleri” hikâyesinde kullanılan karşıtlık ögesi ile ilgili 2, 26, 37, 58, 110, 117. cümleler mevcuttur. Yazar, karşıtlık bağıntı ögesi olarak “fakat” ögesini en çok tercih etmiştir. Bu cümlelerden bazıları; “Mülkiyeden çıktuktan sonra Avrupa'ya kaçmış fakat nüfuzlulardan birinin aracılığıyla İstanbul'a dönmüştü.”, “Önce işiyle uğraşıp boş vakti kalmayacağını sanmıştı fakat yapacağı kıttı.”, “Gitmemek istedi fakat bu gübreli, tozlu kasabada tek başına uzun bir gün nasıl geçirdi?” şeklindedir.

SONUÇ

Bu araştırmada Refik Halit Karay'ın “Şeftali Bahçeleri” adlı hikâyesi, metindilbilimin küçük ölçekli yapısına uygun olacak şekilde incelenmiştir.

Hikâye, kahramanın idealist olması ve geldiği kasabada bir şeyler (yanlışları, aksaklıkları, tembellikleri bitirmek gibi) yapmak istemesi fakat kasaba memurlarının buna imkân vermemesi ile birlikte dönem devletinin bürokrasideki aksaklıkların ve yanlışlıklarını anlatmaktadır. Nitekim hikâye kahramanının ruh hali ve içinde bulunacağı vaziyet bu aksaklıkların ve yanlışlıkların açık bir şekilde görünmesine fırsat verecektir.

Hikâyede kullanılan artgönderimler ve öngönderimler, hikâyenin cümleleri ve paragrafları arasında anlamsal bir bütünlük sağlamıştır. Yine bağıntı öğeleri ile cümleler birbirine bağlanmış ve bu anlamsal bütünlük, kuvvet kazanmıştır. Küçük ölçekli yapı, hikâyeye bir tutarlılık vermekle birlikte hikâyenin anlamını zenginleştirmiştir.

Yazar, cümleleri kısa tutarak örtük anlatıma başvurmuştur. Okuyucudan, hikâyenin içine saklanmış gizli anlamları bulmasına ve anlamlandırmasına olanak sağlamıştır. Yine hikâyelerin kısa yazılar olması, yazarın örtük bir anlatım kullanma yoluna gitmesine neden olmuştur.

Hikâyedeki eksilteli yapılar, hikâyenin sıkılmadan okunmasını sağlamıştır. Yazar, şeftali, kasaba, keyif, rakı, memur ve Ağâh Efendi kelimelerini çok sık yinelemektedir. Bu yinelemeyi bilinçli bir şekilde yapmaktadır. Metin içerisinde yapılan bu yenilemeler, metnin anlaşılmasını ve verilmek istenen mesajın okuyucuya daha net bir şekilde iletilmesini kolaylaştırmıştır.

ÖNERİLER

Hem kelime hem de anlam yönünden zengin olan hikâye ve metinlerin metindilbilim yönünden analiz edilmesi bu hikâye ve metinlerin vermek istediği mesajların daha iyi anlaşılmasına imkân sağlayabilir.

Metindilbilim yönünden analiz edilen hikâye ve metinlerdeki dilin incelikleri ve güzellikleri açık bir şekilde görülebilir.

Bu tür hikâye ve metinler, derslerde metindilbilime göre analiz edilmeli ve metinlerdeki hem anlam derinliği hem de anlatımdaki tutarlılık boyutu öğrencilere gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbayır, S. (2007). Cümle ve Metin Bilgisi, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Aksan, D. (1995). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara.
- Aydın, İ. & Torusdağ, G. (2013). “Lamartine’in Göl ‘Le Lac’ Şiirine Metindilbilimsel Bir Yaklaşım”, *Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(10): 105-114.
- Ay, İ. (2014). “Realizm Akımının Tesiriyle Kurgulanmış Bir Anlatı Örneği: Şeftali Bahçeleri”, *Journal of International Social Research*, 7(33): 21-27.
- Balcı, H. A. (2006). “Metindilbilim Açısından Bir Çözümleme”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2): 191-204.
- Başkal, Z. (2009). “Edebiyat Kuramları Açısından Bir Zengin Metin Olarak Şeftali Bahçeleri”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2: 189-198.
- Bölükbaşı, F. (2010). “Metindilbilimsel Çözümleme: Muzaffer İzgü’nün Yedi Uyurlar Öyküsü”, *Folklor/edebiyat*, 16(23): 99-116.
- Büyüküstün, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*, Pegem Akademi, Ankara.
- Ece, S. (2014). “Metin Tamiri”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 89-109.
- Gedikli, Ö. (2021). “Şeftali Bahçeleri İle Kasabada Günebakan Hikâyelerinde Metinlerarası İlişkiler”, *Turkish Studies - Language*, 16(4): 2304-2317.
- Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi*, Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Günay, D. (2013). *Metin Bilgisi*, Papatya Bilim Yayınevi, İstanbul.
- Gürgün, H. (2016). “Metindilbilimsel Yöntem ile Çözömlenen Sait Faik’in Dölger Balığı’nın Ölümü’nde İnsanın Doğaya Tahakkümü ve Ötekileştirilmesi”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4): 1841-1882.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Karadeniz, A. (2015). “Metin Dil Bilimi Temelli Metin Çözömlemesinin Bağdaşıklık Araçlarını Kullanma ve Tutarlı Metin Oluşturma Becerilerine Etkisi”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1): 1-17.
- Karay, R. H. (2011). *Memleket Hikâyeleri*, İnkılap Kitapevi, İstanbul.
- Kara, A. (2020). “Refik Halit Karay’ın Şeftali Bahçeleri ve Sarı Bal Hikâyelerinde Satır”, *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, 8(2): 420-432.
- Kılıç, İ. (2017). “Mustafa Balbay’ın Seçilen Makalelerinin Metindilbilim Açısından Bir Çözömlemesi”, *Sakarya University Journal of Education*, 7(1): 209-222.
- Şenöz, C. A. (2005). *Metindilbilim ve Türkçe*, Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, Y. (2012). “İnsan Ve Mekân Bağlamında Refik Halit Karay’ın Şeftali Bahçeleri Hikâyesi”, *Sosyal Bilimler Araştırması Dergisi*, 3(5): 122-134.
- Torusdağ, G. & Aydın, İ. (2017). *Metindilbilim ve Örnek Metin Çözömlmeleri*, Pegem Akademi, Ankara.
- Uysal, S. & Özdemir, C. (2022). “Refik Halit Karay’ın “Şeftali Bahçeleri” Hikâyesinin Cümle Unsurları Açısından Tahlili”, *International Journal of Social Sciences Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(27): 417-441.

ŞEFTALİ BAHÇELERİ

Irmağa giden yol, kasabadan kurtulunca, göz alabildiğine uzanan sayısız şeftali bahçeleri arasından geçirdi. Haziran içinde bile taşkın dere ayaklarının çamurlu, ıslak tuttuğu bu gölgeli yerlerde otlar bütün bir yaz mevsimi yeniden yeniye sürer, kızgın güneş, ağaçların tepelerinde meyveleri pişirirken, rutubetli toprakta birbiri arkasına yoncalar fişkirir, çayırklar kabarırdı. Suların serinliği, taze ot kokusu, gölgelik ve bereket içinde bahar, bu bahçelerde tâ kışa kadar uzanıp giderdi.

Her tarafa taşkın bir şeftali kokusunun dolup sindiği durgun sıcak günlerde işsizler takım takım kasabadan inerler, ırmakta yıkandıktan sonra gelip gölgeli çimenlerde yatarlardı. Yüksek dallardaki fazla olgun, ballı şeftaliler saplarından kurtularak dolgun, yumuşak bir sesle yerlere, çimenler içine, yatanların üzerine durmamacasına yavaş yavaş dökülürdü. Toplam akla biter tükenir şey değildi; ürünün yarısı ağaçlarda kalır, böyle, pişip oldukça teker teker, ağır ağır toprağa düşer, karışır, kaybolurdu.

Kasabanın çocuk çığlığıyla dolu, gübre kokulu kızgın sokaklarından kurtulanlara; bu kuytu, loş, hoş kokulu yerler ne tatlı gelirdi. Akşamüzerleri hükümet memurları heybelerine rakılarını koyar, merkeplere binip bu bahçelere gelirlerdi... Yer yer içki sofraları kurulur, sohbetler edilir, gazeller okunurdu. Şeftali bahçelerinin eğlencesi tâ uzak diyarlara bile ün salmış, dillere destan olmuştu. Onun için ne kadar zevkine düşkün, keyfine meraklı memurlar varsa hep burasını ister buraya yerleşirdi. Çapkın mutasarrıflarla(*) hoş görülme kadınların uğrağı olmaktan kasaba öyle serbeslemiş, halkı öyle açılıp zevke, safaya dalmıştı ki artık uygun görülmemeyen günah kalmamıştı.

Burası Anadolu'nun Saadâbadı idi. Tıpkı "Saadâbad" gibi burada da sürekli sazlar çalınıp çengiller oynar; gazeller okunup şiirler yazılırdı, içki düşkünü mutasarrıflar, müdürler içinde, çoğu şairdi. Nedim gibi gazeller yazarlar; aruzdan, tasavvuftan konuşurlar; Mevlevîlikten dem vururlardı. Ömürleri sazla, sözle tatlı geçirdi. Bu keyif düşkünü memurlar suya sabuna dokunan işlere karışmadıklarından senelerce yerlerinde kalırlar, kasabayı benimseyip evler yaptırırlar, havuzlar açtırıp kam eriyeler kurdururlardı. Aslında çoğu, devrin hoş görmediği, başından savdığı kimselerdi. Yükselme ümidinde olmadıklarından resmî işlere önem vermezler, zevklerine bakarlardı. Sıcak, ağır bir yaz günü idi...

Yeni gelen Yazı işleri Müdürü ikinci vakti, kalemlerin boşalıp dairelerde kim senin kalmadığına pek şaşı, hükümet konağının iç avlusuna dizili kadife palanlı, dinç, gürbüz merkeplerden birine atlayan, şeftali bahçelerinin yolunu tutuyordu. Kâtiplere kadar herkes, böyle birbirlerine selâmlar dağıtarak, şakalar yaparak, kabarık, taşkın heybelerinin ortasına gömülü, keyifli keyifli, koşa koşa uzaklaşıp gidiyorlardı. Şehrin açığında, tâ ova ile bahçeler arasında güneşe karışmış, gittikçe büyüyen, genişleyen bir toz bulutu geçtikleri yolu gösteriyordu.

Agâh Bey dünya gidişinden habersiz, kuramsal görüşlerle büyümüş dik başlı, kuru zevkli bir adamdı. Mülkiyeden çıktuktan sonra Avrupa'ya kaçmış, fakat nüfuzlulardan birinin aracılığıyla İstanbul'a dönmüştü. Tam dört ay Zaptiye Nezareti(*) tutukevinde sebepsiz alıkonulduktan sonra buraya Yazı işleri Müdürlüğüyle atılmıştı.

Anadolu içinden hanlarda kalıp köylerde yatarak memuriyetine gelirken yüreğini keder, gam kaplamış, memlekete ciddî hizmet etmek kararını almıştı. Başının içinde, kasabaya indiği gün, yeni düzenlemeler, örgütler, yardım dernekleri gibi ağır düşünceler doluydu. Bu küçük şehirde kocam an işler göreceğini, herkese parmak ısırtacak eserler çıkaracağını sanıyordu. Durmayacak, dinlenmeyecek, çalışacaktı. Atılganlık gerek diyordu, mutasarrıftan tutarak âmir ve memurların hepsini yola getireceğine inanmıştı. Memleketi kaplayan tembelliği, durgunluğu kafası almıyordu. "Bu uyuşukluk, bu kayıtsızlık ne?" diye kendi kendine soruyor, cevabını bulamıyordu.

Hayır, kendisi büsbütün başka türlü bir memur, Avrupalı bir hükümet adamı olacaktı... İşte bu ufak memuriyet ne iyi bir deneme alanıydı... Fakat ilk günü ümitsizliğe düştü. Mutasarrıf ona bu memlekette işlerin az olduğundan, rahatına bakmasından, yorgunluk almasından söz etti. "Kadı Yahya'dan" beyitler okuyarak yerden selâmlar, gevrek kahkahalar arasında; yerine getirip, kuru üzümünden iki çekilmiş, yirmi iki grado sert rakısını övdü. Bal ile yapılmış baklavanın türüsünü sayıp döktü. Evkaf memuru daha ileri varmış, bekâr olduğunu anlayınca burada yokluk çekilmeyeceğini müjdelemişti. Alay komutanı altmış beşlik iri yarı bir bunak, baba diliyle onu; "Safa âmedi, safa âmedi" diye pek teklifsiz karşılamış, hiç sebepsiz, birdenbire saat meydanındaki somaki mermerden geniş göbek taşı, yüksek kubbeli selâtin hamamını tarif etmişti. Önüne gelen de şeftali bahçelerini söylüyor, keyiften, eğlenceden söz ediyordu.

Agâh Bey şaşkına dönmüştü. Muhasebecinin: "Arzu buyurursanız bahçelere gidelim, merkep hazırlattık, eğleniriz!" teklifini hem en sert bir yüzle reddetti. Hükümet konağında bir başına kalmıştı.

İkinci güneşinin gözler alan çiy aydınlığı içinde bilmediği sokakları yabancı yabancı dolaşmaya mecbur oldu. Kasabanın içi mahalleleri şenlik günlerine özgü bir boşlukla sessiz, durgundu. Çeşmelerden su taşıyan tek tük adamlarla birkaç yaşlı nineden başka kimseye rasgelmemişti. Onlar da kendisine acayip bir gözle bu saatte, herkes

bahçelerde iken neden buralarda dolaştığına şaşar gibi bakmışlardı... Sonra... Kızgın, dumanlı bir gurup oldu; ezan sesleri arasında kısık, uyuşuk lâmbalar birer birer yanıp kasabayı kasvetli bir gece sardı. Erkenden yatmıştı...

Aradan birkaç saat geçmişti ki uykusundan şen seslerle uyandı, pencereye koştu. Dar sokakları kızıl alevli meşaleler aydınlatıyor, gündüz hükümet avlusunda gördüğü kadife palanlı eşeklerde memurlar yarı keyif şakalaşa gülüşe geçiyordu. Geç kalanların uzaklardan gürültüsü duyuluyordu. Ağâh Bey öfkelenmişti. Zevk, safâ bu adamları bir deniz gibi, gırtlaklarına kadar sarmıştı, içinde rahat, durgun bir balık hayatı geçiriyorlar, dünya ile ilgilenmiyorlardı. Ertesi günden başlayarak daha ciddi daha kararlı görünmek, bu bayağı duygulu, âdi ömürlü adamlara daha sert, daha kaba davranmak niyetiyle yumruklan sıkılı, yüreği kinli, tekrar uyudu...

Her gün bir düğün evi neşesiyle çalkalanan bu şehirde yeni Yazı İşleri Müdürü sıkıntıdan boğuluyordu. Önce işiyle uğraşıp boş vakti kalmayacağını sanmıştı, fakat yapacağı kıttı. Esniye esniye odasında gevşiyor, uyuşuyordu. Mutasarrıfa ilk hevesle şehrin imarına, sapan ve tırpanlarının ıslahına, kağrı arabalarının değiştirilmesi gereğine dair ayrıntılı öneriler vermişti.

Hiçbir sonuç çıkmıyordu. Daima gelişimden, uygarlıktan söz açıp uzun, sinirli, umutsuzluk dolu nutuklarını, nezaketin bile örtemediği öyle anlamsız, hiçten bakışlarla uyuşuk uyuşuk dinliyorlardı ki ağlayacağı geliyordu. Hayır, hiçbir iş yapmak, bir hizmet görmek olanağı yoktu. Ödenek azlığı, arkadaşların tem bellîği her atılıma engeldi. Yüreğinde köpüren gayret, hizmet isteği yavaş yavaş sönüyor, yatışıyordu. Bu dayanılmaz bir ömürdü... Zaten hükümetteki arkadaşları da ondan bezmişler, yola gelmeyen, zevkten anlamayan bu adamdan yüz çevirmişlerdi. Eski Yazı İşleri Müdürü gözlerinde tütüyordu. Ne çapkın bir İzmirliydi...

Kasabaya ilk geldiği gece onu bir ziyafete götürmüşlerdi. İçip içip öyle coşmuştu ki parmaklarına tahta kaşıklar takmış, daha yeni tanıdığı adamlar arasında takırdata takırdata saatlerce "Adanalıyı" "Konyalıyı" oynamıştı. Şairdi de... Sabahleyin geceki eğlentiye anlatan "kat ender kat" matlalı gazel yazıvermiş, mutasarrıfın beğenisine erişmişti. Hatta kadı efendi; "Aziz, sen devrin Fuzulî'sisin!" diyerek onu gözlerinden öpmüştü. Şimdiki müdür ne gazelden anlıyordu, ne de rakıdan... Nereden de buraya gelmiş, herkesin başına dert kesilmişti? Aradan iki ay geçtiği halde, bugüne dek şeftali bahçelerinin akşamcılığına onu götürememişlerdi. Kafasına zevk eğlence düşüncesi sokamıyorlardı. Muhasebeci boş yere yirmi iki grado şeftali rakısını ballandırıyor. Evkaf memuru ara sıra evine aşırıldığı Havva kuzularını boşuna övüyordu.

Bir gün muhasebeci dayattı, hatırını kırarsa gücenecekti, pek geç kalmazlar, onu rahatsız etmezlerdi; şöyle bir kır gezintisi yapacaklardı. Kadı, Evkaf memuru, Posta müdürü, dört, beş kişi, kalabalık değil... Artık büsbütün kabalık olur diye Ağâh Bey korktu, "Peki" dedi. Kasabada kimsesizlikten, işsizlikten de boğuluyordu. Bir defa eğlenip şu âlemi görmesi elbette uygun olurdu, belki de eğlenirdi; doğa güzelliğine bu kadar çekingen durmak saçmaydı...

İkinci üzeri merkeplere bindiler, rahvan yürüyüşlü, yumuşak palanlı rahat hayvanlardı; kendilerine özgü, ufak ufak adımlarla, çabuk çabuk ve düzenli salıntılar ile tuhaf bir yürüyüşleri vardı. Ağâh Bey hoşlandı. İlle şeftali bahçelerinin arasına girip de tozdan, güneşten kurtuldukları zaman yosun gibi koyu yeşil, yarı ıslak yoncalar ve su sesi büsbütün keyfine gitti. İğdeler, böğürtlenlerle örtülü iki yüksek çit arasından dolana dolana uzun bir yol gittiler. Şeftalilerin kokusu sinirlerini gevşetmişti. Eğile kalka meyve devşiren kızlara şimdi tuhaf, istekli bir gözle bakıyordu. Ara sıra elleri bohçalı yüzleri terli takım takım kadınlara rasgeliyorlardı. Bunlar ırmaktan dönüyorlardı. Memleketin geleneği idi; yazın hepsi açıkta dereye girerler, oynaşa haykırışa uzun uzun yıkanıyorlardı. Ne de iri kalçalı, endamlı kadınlardı... Yüreğe fazla bir sıcak gibi, çarpıntılar getiren sarıcı, istekli bakışları da vardı...

Muhasebeci Bey, pembeye yakın bulanık renkli bir cins şeftali rakısına düşküdü; "Bakalım benim âb-ı hayatı nasıl bulacaksınız?" diye kadehi uzattı: Ağâh Bey içti; biraz buruk ama baygın kokulu, değişik tadlı, hoş bir içkiydi. Ötede kalem efendileri rakı sofrasını kurmak, mezeleri, salataları hazırlamakla uğraşiyor; odacılar kenarda ateş yakmışlar, kebab çeviriyorlardı. Şeftali kokusuna karışan bu pişmiş et kokusu akşamın serinliği içinde insana keyifli bir iştah veriyordu; sürekli içiyorlar, üzerlerine yoğurt dökülmüş sıcak patlıcan kızartmalarından, taratorlu semizotu salatalarından kaşık kaşık yiyorlardı.

Tâ geç vakit döndüler; dağların ardından yarısı kopuk kırmızı bir ay karanlığı yararak hüzünlü hüzünlü yükseliyordu; arka kafilede biri "Tahammül mülkünü yıktın Hülâgû Han mısın kâfir" diye haykırırken daha uzaklardan, Boğaziçi'nin durgun gecelerinde suları döven bir uskur sesi gibi davulun gümbürtüsü, vakit vakit duyuluyordu. Ağâh Bey, yarı keyifli, onu evine kadar getirdiler. Hemen soyundu, yattı. Her gecekine benzemeyen bu kurşun gibi ağır uyku, beynin değil, midenin, vücudun yorgunluğunu dinlendiren bu kaba uyku ne hoştu...

Ertesi günü Cuma idi. Erkenden arkadaşları haber gönderdiler, ırmağa, yıkanmaya gideceklerdi. Dönüşte değirmende öğle yemeği yiyecekler, akşam rakısını Mutasarrıfın yeni yaptırdığı havuz başında içeceklerdi.

Gitmemek istedi. Fakat bu gübreli, tozlu kasabada tek başına uzun bir gün nasıl geçirdi? Hem de ırmağa kadar inmemiştir. Yıkanmasa bile bir kere görmek gerek değil miydi? Merkeplere atladılar, şeftali bahçelerinden geçtikten sonra tımar görmemiş, sık güre bir ayvalığa daldılar. Suyun iki tarafında da dalların örgüleriyle çevrilip gölgeleriyle kuylulaşmış birçok ufak havuzlar vardı. Yüksekten dökülen su, buraları oymuş, derinleştirmiş, sanki yıkanması kolay olsun diye özenip hazırlamıştı. Ağâh Bey yıkanmak fikrinde değildi. Bir süre yalnız seyretti. Fakat baktı ki bu hiç de fena bir iş değildi; akşamki ispirto ile zehirlenmiş şu sıcak terli vücudu serin sudan elbette keyif duyacak, fayda görecekti. Ona ince kumlu, kapanık, derin bir havuz buldular, sere serpe, zevkli zevkli yıkandı. Şimdi dönerlerken, açılıp rahatlamış olan derisinden bu güzel kokulu hava kolayca giriyor, sanki kanına bile hoş kokular katıyor, ciğerlerini şeftalili, serin, eşi bulunmaz bir hava dolduruyordu.

Değirmende, daha sabahtan gönderilip hazırlanan yağlı bir oğlak çevirmesini tam kıvamında buldular. Daha beş on türlü yem ek yaptırılmıştı. O kadar yem işlerdi ki yola çıkmaya güçleri kalmamıştı. Dere kenarında, dalları sarkık koca söğütlerin altında birer birer serilip uyudular. Mutasarrıfın evinde gece, daha kibarca, daha zarifçe geçmişti. Rakı billür sürahilerle kesme kadehlerden sunuluyor, balık yumurtası, siyah havyar gibi Anadolu için seçme mezeler yeniliyordu. İzinle livaya gelen bir malmüdürü güzel keman çalmış, bir tapu memuru da İstanbul'daki Mahmutpaşa çarşısının kusursuz bir taklidini yapmıştı. Çok eğlenmişlerdi.

Agâh şimdi hemen her eğlentiye giriyordu. Sonunda ona, kendisi için bir merkep alması gerektiğini söylediler. Köylerle, pazarlara adamlar gönderildi. İri boylu, sağlam yürüyüşlü, rahat bir eşek bulduruldu, bir de kadifeli, mor püsküllü, şeritli, saçaklı yeni palan yaptırıldı. Akşamları, Yazı işleri Müdürünün de merkebi öbürleriyle artık hükümet konağının iç avlusunda sıralanıyordu.

Öneriler, kararlar çoktan boşlanmıştı. Aslında çalışmaya, kendisini dinlemeğe vakti kalmıyordu. Ağustos içinde av başladı, erkenden kalkıp bağlara yayılıyorlar, çil keklik vuruyorlardı. Bütün kasaba, memurlarının zevkine hizmetle görevliydi... Günlerce uzak köylerden jandarmalar, şöhretli zağarlar getiriyorlar, kış için tavşan avına tazılar peyliyorlardı. Bu kusursuz bir damat yaşantısıydı.

Eğlence toplantılarında bir kenara çekilip kahve fincanıyla yarı gizli rakı atıştıran Ceza Reisi, Ağâh'ı zorluyor, "Seni evlendirelim oğlum, bu memlekette bekâr durulmaz!" diyordu. Sahi, bu güç işti. İçin için eridiğini, zorluk çektiğini o da duyuyordu.

Karanlık bir gecede, Evkaf memuru onu arka kapıdan evinin zemin katında basık bir odaya soktu. İçeride iki kadın vardı. İkisi de ün kazanmış, güzel, dolgun kadınlardı, erkeğe alışkın görgülü tavırla sigara içiyorlar, uzun bir memur kuşağına böyle yarı gizli hizmet etmekten şiveleri nazikleşmiş, ince bir dille rahat, rahat konuşuyorlardı.

Biri esmer, uzun boylu, endamlıydı; göğsü dar yeleşinin altında genç, gürbüz duruyor, insana dalgın, tatlı gözlerle derin derin bakıyordu. Öbürü sarışın, büsbütün iri, gösterişliydi, uzun saçlarını elli altmış örgü yapıp sırtından aşağı, eşi bulunmaz bir atkı gibi koyuvermişti. Başlarına oyaları aynı örnek yemeniler bağlamışlar, üzerlerine kenarları aynı gergef iğnesiyle işlenmiş gömlekler giymişlerdi; ayaklarında da gül resimli çoraplar, sarı meşinden kundurular vardı. Esmeri ağır başlı, tok, dolu bir sesle türküler söyledi, sarışını kırıkla döküle, çocuksu tavırlarla oyunlar oynadı.

Agâh Bey, bu eğlentiye umduğundan iyi bulmuştu. "Vallahi hoş, lâtif şey!" diye arkadaşına teşekkürler ediyor, öbürü, kasabaya ait açıklamalar yapıyordu. Bazen azılılar bu cins kadınların evleri önüne toplaşır, ağızdan dolma pis barutlu hantal tabancalar patlatarak gece yarısı mahalleyi korkuya verirlerdi. Ertesi günü jandarmalar kabahatlıları yakalar, koğuştaki bir temiz döverlerdi; mesele de kapanmış olurdu.

Kış gelince gece toplulukları başlardı. Helva sohbetleri yaparlardı, ara sıra da o meşhur, görkemli hamamı kapatıp turşulu yem ekler yerlerdi. Payitahtta vilâyet merkezinde yasak olan toplantılara, eğlencelere burada izin vardı... Herkes ucuza, kolayca eğlenebildiğinden başkasının keyfini çok görmüyor, çekmezlik etmiyordu.

Agâh Bey yavaş yavaş alışkınlıklarını değiştirmişti. Şimdi rakısız yapamıyor, gözü önünde toprak bir imbikten halis cibre çektiyordu. Kadınsız da duramamıştı, sık sık arka kapıdan eve ziyaretçiler girerdi. Entari ile püfür püfür, rahat rahat gezmeye vücudu alışmıştı; eve gelir gelmez soyunuyor, bahçe üstündeki odaya nargilesini kurup köşeye geçiyordu. Gelsin sohbet... Kabarık şilteli rahat köşe minderlerinin, yan yastıklarının, arasında vücudu gevşiyor; gitgide genişliyordu.

Çalışmağa gönlünde hiç de istek kalmamıştı. Hatta Kadı Efendi ile satranç oynamak, fiskiyeli kahvede muhasebeci beyle tavla atmak gibi eğlenceler onu çoğunlukla dışarda alıkoyuyor, daireye gitmesine engel oluyordu. Kış, aslında Akdeniz sırtındaki bu memlekette sonbahar gibi hafif geçirdi. Biraz rüzgâr soğukça esse tavan boyu ocaklara kuru zeytin kütükleri atıyorlar, hindiler doldurarak, kazlar kızartarak kışın da zevkini çıkarıyorlardı. Bu

gamsız, geniş ömür yüreğinin ateşini söndürmüştü. Şimdi geçen günlerdeki hizmet, imar, yeni düzenlemeler gibi fikirlerini hatırladıkça nargilesini gürlereyerek gülümsüyor, arkadaşlarına kendini mazur göstermek için:

— Toyluk, ne yaparsın? Diyordu.

Aslında ikinci yaz gelmişti. Sınırları gevşeten olgun bir meyve kokusu sıcak rüzgârlara karışarak pencereden odaya doluyor, herkesi göz alabildiğine uzanan sayısız şeftali bahçelerine çağırıyordu. Daha geçen yıl dar redingotu sırtında; uyuşukluk üzerine nutuklar veren Agâh Bey şimdi bu hoş kokulu havayı ciğerlerine kadar derin derin çektikten sonra yenleri sıvalı bol entarisi içinde rahat rahat geriniyor, yeni atılmış minderler üzerine yaslanıp:

— Gel keyfim gel! Diye söyleniyordu.

Refik Halit KARAY